

KA RUKOM SARA IA KI JHUR

**KRISHI VIGYAN KENDRA
JAINTIA HILLS**
(Deptt. Of Agriculture, Govt. of Meghalaya)

**WEST JAINTIA HILLS DISTRICT
JOWAI ; MEGHALAYA**

Ka rukom sara:

- Ka jaka sara ka dei ban long kaba ioh sngi bad kaba jiar um.
- Ka jaka sara ka dei ban heh kumba 120cm ka pynkiang bad 150 cm ka lynter, bad kynjang 15cm ban ai lad ia ka um ba kan jring bha shapoh.
- Ha ka sboh mariang ba shikhoh (20kilo) khleh ki *biofertilizers* ne ki sboh badon jingim (1kilo ka Azotobacter bad 1kilo ka PSB)
- Synreit um ban pynjhieh, ieh kumba shimiet bad pyndonkam ha ka step ba bud.
- Khleh ka sboh mariang, shyiap bad khyndew ha ka bynta 1:1:1 (ka mut shi bynta ka sboh mariang, shi bynta ka khyndew bad shi bynta u shyiap).
- Shwa ban bet, khleh ia ki symbai da u dawai *Trichoderma viride* 2 shamoit ha shi kilo u symbai lane synreit da u dawai *Trichoderma viride* (1 shamoit ha shilitar ka um) ha ka jaka sara.
- Ieh ia ka jaka sara haduh ba kan da rkhiang nangta sa ruid ia ki lain kibaj ngai 5-10cm ha ka jaka sara.
- Lada ki symbai ki long kiba rit khlehleng bad u shyiap.
- Ka jingjylliew ban buh u symbai ka long 2-3 shah ka jingheh u symbai.
- Nangta sa bet ha ki lain bad sa tap da ka khyndew ka bani ba la khleh lang bad ka sboh.
- Synreit um ha ka jaka sara, Nangta sa tap da u skum kba ba kan shong ka jingshit bad jingsngem.
- Ynda la iohi ba ki symbai ki la speh, weng noh ia ki skum kba.
- Donkam ban sumar bha ia ki sara da kaba ai um man la ka por ban lait na ka jingtyrtkhong.

Balei donkam ban sara ha ki lain?

- Ka kham pynsuk ban sumar ia ki sara jhur.
- Ka pynsuk ia ki symbai ban speh.
- Lah ban ioh ia ki tynrai sara ba long kumjuh.
- Lah ban ioh shibun ki tynrai.

Ka rukom bet ha ki protrays ne seed trays:

- Lah ban bet ia ki symbai ha ki protrays da kaba pyndonkam da ka *cocopeat* kaba lah khleh lang bad *Azospirillum* bad PSB (1kilo ha 300kg ka cocopeat).
- Bet iwei i symbai ha kawei ka thliew.
- *Ka cocopeat ka dei ba la shna na u snepkor, u dei u ba la dep pynkhuid, lait na ki khniang jingpang bad u bat ruh ia ka um ha ka rukom ba biang.*
- Tap da ka plastic ia kine ki tray ban ym tyrkhong, mar synmih ki symbai weng noh ia ka plastic.

Ka rukom sara jhur halor rynsan ba la shna da ki siej bad la tap na jrong da ka plastic:

- Kane ka rukom sara lah ban leh ha ka por slap ban iada na ka jingrongnoh ka jaka sara ha ka um slap.
- Ka iada ruh na ki syiar, ki jingri. Ka kham pynsuk ban sumar ia ki sara

Ka rukom sara jhur por tlang:

- Halor ka jaka sara la shna ka rynsan da ka siej bad la tap da u skum.
- Da kaba tap kumne, ka pynsyaid ia ka jaka sara bad ka iada ruh na u thah ha ka por tlang.
- Lah ban sara ia ki jhur kum u sohsaw ha ka por tlang ban ioh thung shuwa iaka por.

Ka rukom sara ha ki polyhouse ne iing plastic:

- Lah ban shna da ka nursery jar (shade net nursery) ba heh 20m la 10m da kaba pyndonkam da ki pipe nar ne siej. Tap ia kane sawdong da ka UV stabilized shade net kaba don kaumba 50% kam jingdum haduh 6 phut shiteng bad najrong da ka plastik ba 200micron.

- Da kane ka rukom, lah ban pynbiang ia ka jingshit, jingsngem kumba donkam ki jingthung.
- Lah ruh ban sara ki jhur kham kloï ban ioh kheit shwa ka por bad ioh ka dor ba biang ha iew.

Ka rukom rah tynrai:

- Dei ban rah tynrai ha ba ki sara ki lah don shibnai ne shibnai shiteng, ki lah jrong 10-15cm bad ki don 3 ne 4 sla.
- Ki jingthung hadien ba la dep rah tynrai sha lum ki ju iap namar ki kyndit ba poi sha jaka bapher, na kata ka daw donkam ban pynkhreh ia ki shwa ban rah tynrai ba kin ym kyndit. Ngin leh ia kane shitaiew shuwa ban rah tynrai da kaba pynduna ia ka jingai um ba kin long kiba lah ban shah ia ka jingshit bad jingtyrkhong.
- Dei ban ai um shisngi shwa ban rah tynrai.
- Dei ban sei ne khat ia ki sara suki naduh na tynrai ym dei ban phut najrong.
- Dei ban rah tynrai ha ka por janmiet
- Shuwa ban rah tynrai pdem ia ki thied u jingthung da ki biofertilizers: Ban thung ha shi akar ka jaka, khleh 1kg *Azotobacter* + 1 kg PSB + 50 g *Trichoderma* ha 5lt ka um. Pdem ia ki thied u jingthung ha kane ka jing-khleh 20-30 min shuwa ban rah tynrai.
- Dei ban ai um mar syn rah tynrai ban iada ia ki sara na ka jingkyndit.

La pynbit bad pynbiang da :

**I Kong B Kharbamon, SMS Horticulture
bad da**

U Bah M Kharbuli, Farm Manager

La pynsaphriang da:

**U Bah M J Syngkon, Senior Scientist & Head
KVK Jaintia Hills, Jowai**